

Reisverslag van smaldeel 5

29 APRIL—2 JULI

Den Helder — Invergordon — Moray Firth — Gotenburg •—•
Greenock/ Faslane — Londonderry — Moville •— Mounts Bay —
Den Helder.

Commandant: schout-bij-nacht L. E. H. Reeser

Hr. Ms. Karel Doorman (vlag), commandant: kapitein ter zee J. B. M. J. Maas

Hr. Ms. Amsterdam (sedert 2 mei), commandant: kapitein ter zee R. M. Elbers

Hr. Ms. Overijssel, commandant: kapitein-luitenant ter zee A. van der Moer

Hr. Ms. Holland (na 1 juni), commandant: kapitein-luitenant ter zee W. P. Salm

Hr. Ms. Zeehond (na 21 mei), commandant: luitenant ter zee der Ie klasse J. H. van Rede

Hr. Ms. Walrus (tot 22 juni), commandant: luitenant ter zee der Ie klasse K. H. L. Gerretse

Geëmbarkeerd aan boord van *Hr. Ms. Karel Doorman* waren:

vliegtuigsquadron 4 (S-2A), commandant: luitenant ter zee vlieger der Ie klasse J. H. Carpentier

Alting.

vliegtuigsquadron 8 (SH-34J), commandant: luitenant ter zee vlieger der Ie klasse W. Duinker

Gestationeerd van 6-16 mei op RNAS Lossiemouth:

vliegtuigsquadron 860, commandant: luitenant ter zee vlieger der Ie klasse C. K. Krijger

Op 29 april te 11.00 uur vertrok het vlaggeschip van smaldeel 5, *Hr. Ms. Karel Doorman*, uit Den Helder voor een zomerreis van 2 maanden naar de Moray Firth area, de Scandinavische wateren, de westelijke toegang tot het Kanaal en de Ierse zee voor oefeningen in smaldeelverband, de laatste week eindigend met de Navo-oefening Midsummernightsdream. Vóór vertrek werden ongeveer 235 man mobilisabel personeel op de opper-vlakteschepen ingescheept voor de duur van een maand. Op de dag van vertrek bleef het schip, door dichte mist genoodzaakt, ten anker op de rede van Den Helder. Na een invaartocht van 24 uur meerde het vlaggeschip op 1 mei in Rotterdam voor benzine- en olieladen. Op 2 mei embarkeerden aldaar een 90-tal leden van de Nederlandse vereniging tot adoptie van schepen, die op die dag tijdens de vaartocht op de Noordzee het oplanden van 5 hefschroefvliegtuigen van squadron 8 en 11 S-2A's van squadron 4 gadesloegen en aan boord hun jaarvergadering hielden. Drie der S-2A's van squadron 2 werden voor die reis gedetacheerd bij squadron 4. Tevens werden die dag de gebruiksmogelijkheden van een Agusta Bell hefschroefvliegtuig aan boord beproefd. De Engelse marine-attaché, Captain A.

R. E. Bishop RN, commandant der maritieme middelen te Rotterdam en de directeur van het loodswezen te Rotterdam, de chef-staf van de inspecteur-generaal der Koninklijke marine en de kolonel van de Koninklijke luchtmacht Mulder maakten eveneens de vaartocht mede. Tot 4 mei verbleef Hr. Ms. Karel Doorman voor de Nederlandse kust in verband met deklandingsoefeningen van de S-2A vliegtuigen. Die dag was er op alle schepen van het smaldeel een herdenkingsplechtigheid van de gevallen in de 2 wereldoorlogen bij de Koninklijke marine en de Nederlandse koopvaardij. Tijdens de opmars op 5 mei naar het gebied van de Moray Firth werd de nationale feestdag gevierd. Op 6 mei werd in dit gebied rendez-vous gemaakt met Hr. Ms. Amsterdam, Hr. Ms. Overijssel en Hr. Ms. Walrus. De laatstgenoemde twee schepen waren op 29 april uit Den Helder vertrokken om gezamenlijk oefenend op te stomen naar de Moray Firth. Hr. Ms. Amsterdam, welk schip op 2 mei voor ongeveer 2 maanden bij het smaldeel werd ingedeeld, vertrok op 3 mei uit Den Helder naar dat oefengebied.

Aan de commandant van die bodem werd de tactische leiding opgedragen over de jagers van het smaldeel. De commandant van Hr. Ms. Overijssel was commandant van de divisie jagers 3, bestaande uit Hr. Ms. Overijssel en later ook Hr. Ms. Holland. Tot 10 mei oefende het smaldeel in het gebied van de Moray Firth tezamen met 7 Seahawks van squadron 860. Dat squadron was van 6 tot 16 mei op het Royal Naval Air Station Lossiemouth gebaseerd onder de operationele leiding van smaldeel 5.

De vlagofficier voor de technische dienst, schout-bij-nacht van de technische dienst C. E. van der Zijl, maakte van 2 tot 10 mei de reis aan boord van het vlaggeschip mede en bracht werkbezoeken aan de andere schepen. De vlagofficier marineluchtvaartdienst, schout-bij-nacht vlieger J. L. den Hollander, verbleef van 8 tot 10 mei aan boord voor een werkbezoek en bezocht tezamen met de smaldeelcommandant op 8 mei squadron 860 te Lossiemouth.

De smaldeelcommandant bracht op 8 mei een informeel bezoek aan de Flag Officer Scotland and Northern Ireland, Vice-Admiral A. R. Hezlet te Rosyth. Op 10 mei meerden Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. Walrus op aanwijzing van de loods nabij Invergordon op de boei voor een niet-officieel bezoek; de jagers meerden langs zij de steiger. Sleepboothulp kon niet worden verkregen. Saluten werden niet gevuurd.

Na het meren kwam de vice-consul te Inverness, de heer W. MacKenzie, zijn opwachting maken bij de smaldeelcommandant, die na een persconferentie bezoeken aflegde bij de Provosts en Town Clerks van Invergordon en Dingwall. Die avond hielden de smaldeelcommandant en de offi' eieren een ontvangst aan boord van het vlaggeschip, waarvoor een 200-tal gasten waren uitgenodigd. Ook Vice-Admiral Hezlet en Captain D. W. Kerke RN, commandant van het Royal Naval Air Station Lossiemouth, woonden de ontvangst bij. Zij waren voor die gelegenheid per hefschroef-vliegtuig overgekomen. Het niet-officiële bezoek duurde drie dagen.

Hoewel de officieren honorair lid waren van de plaatselijke golfclub en een aantal opvarenden gastvrijheid vonden bij Schotse families, was het recreatieprogramma van bevolkingszijde niet bepaald groot te noemen. Een viswedstrijd stond op het programma en voetbalwedstrijden werden gespeeld in smaldeelverband en tegen de plaatselijke club. Aan de door het smaldeel verzorgde bustochten werd door honderden opvarenden deelgenomen.

Op de voormiddag van zaterdag 11 mei werd aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman een kinderfeest gehouden; het publiek maakte op de achtermiddag druk gebruik van de gelegenheid tot bezoek aan de schepen. Een 26-tal officieren waren die avond te gast op het Royal Naval Air Station Lossiemouth voor een danspartij in de longroom. De smaldeelcommandant gaf op zaterdagavond een diner aan boord van het vlaggeschip, waaraan Generaal Sir Richard O'Connor, Lord Lieutenant of Ross-Shire, Sir Kenneth Murray, the Provost of Dingwall en de heer W. S. MacDonald met echtgenoten te gast waren.

Zondag 12 mei gebruikte de smaldeelcommandant met 3 commandanten de lunch bij de heer en mevrouw Mac Pherson; in de late achtermiddag was hij met zijn chef-staf en enige commandanten op de thee uitgenodigd bij Sir Kenneth and Lady Murray.

Het smaldeel ontmeerde op 13 mei op de voormiddag, nadat het vertrek wegens harde wind enige uren moest worden uitgesteld. Van 13 tot en met 15 mei hielden de schepen wederom oefeningen in de omgeving van Moray Firth, waaraan ook de Seahawks van squadron 860 deelnamen.

Op 15 mei op de platvoet werd al oefenend koers gezet naar Gotenburg, alwaar van 17 tot 20 mei een niet-officieel bezoek zou worden gebracht. Op de voormiddag van 17 mei kwam bij Sankbergets lichtboei, behalve de loodsen en liaisonofficieren ook de Nederlandse consul te Gotenburg, de heer J. G. Eldering, aan boord van het vlaggeschip, om namens de consul-generaal zijn opwachting te maken bij de smaldeelcommandant. Te 13.00 uur gaf het vlaggeschip ter hoogte van Lilia Billingen het nationaal saluut af, hetwelk door de batterij aldaar werd beantwoord. Nadat het smaldeel was gemeerd, Hr. Ms. Karel Doorman op de boeien en de overige schepen langs de kade, legde de smaldeelcommandant bezoeken af bij de commandant van het marinecommando Westkust, schout-bij-nacht G. Fogelberg, en de eerste vice-voorzitter van de gemeenteraad, de heer B. Thornburn. De daarop volgende ontvangst op het gemeentehuis voor 200 opvarenden werd door de smaldeelcommandant bijgewoond. In de vooravond brachten de vice-voorzitter van de gemeenteraad en de Zweedse schout-bij-nacht hun tegenbezoek. Die avond werden de onderofficieren ontvangen door hun Zweedse collega's, 200 korporaals en manschappen werden genodigd op een souper en de smaldeelcommandant was met een aantal officieren te gast op een soiree-dansante, aangeboden door schoutbij-nacht Fogelberg met zijn officieren.

Zaterdag 18 mei werd aan boord van het vlaggeschip een feest gegeven voor 150 minder bedeelde kinderen. De smaldeelcommandant bood die dag een lunch aan, waaraan onder meer schout-bij-nacht Fogelberg, de consul-generaal, de heer C. E. P. Ekman, kapitein ter zee V. A. F. Klint, de havendirecteur, de heer Arelsson, de chef van de staf van het marinecommando Westkust, kapitein ter zee Laftman, en de consul, de heer Eldering, aanzaten.

's Avonds hielden de smaldeelcommandant en de officieren een ontvangst aan boord van het vlaggeschip, welke door een 180-tal gasten werd bijgewoond.

>

Ongeveer 1000 Zweden werden op het smaldeel rondgeleid. Enige voetbalwedstrijden werden gespeeld en 160 opvarenden maakten een bustocht door de stad en de mooie beboste omgeving. Zondag 19 mei werd als afsluiting van het geslaagde bezoek een receptie gegeven door de consul-generaal en de Zweeds-Nederlandse vereniging. De consul-generaal gaf die avond in een restaurant een diner, waaraan behalve de smaldeelcommandant mede de commandanten van Hr. Ms. Karel Doorman, Hr. Ms. Amsterdam en Hr. Ms. Overijssel en de chef-staf van het smaldeel aanzaten.

Op 20 mei op de voormiddag vertrok het smaldeel naar zee. Na oefeningen tot de eerste wacht van 22 mei nabij Kristiansand werd koers gezet naar Nederland. De commandant der zeemacht in Nederland embarkeerde op 24 mei op de voormiddag per hefschroefvliegtuig op het vlaggeschip voor een kort bezoek. Die dag op de achtermiddag meerden Hr. Ms. Karel Doorman, Hr. Ms. Overijssel en Hr. Ms. Walrus in Rotterdam; Hr. Ms. Amsterdam zette koers naar Den Helder. Na een kort weekeinde, waarin het voor een maand opgeroepen reservepersoneel werd ontscheept en brandstof werd geladen, vertrok het smaldeel op 27 mei op de voormiddag naar het Kanaal en het zeegebied ten zuiden van Ierland voor gezamenlijke oefeningen van 28 mei op de platvoet tot en met de eerste wacht van 29 mei. Vijf vertegenwoordigers van publiciteitsmedia maakten de reis mede tot Greenock, alwaar het smaldeel op 31 mei arriveerde. Hr. Ms. Zeehond werd per 21 mei ingedeeld bij het smaldeel, vertrok op 27 mei op de voormiddag uit Den Helder en maakte op de achtermiddag van 29 mei rendez-vous in het oefengebied. Op 30 mei gingen de schepen van het smaldeel in opmars naar de Clyde voor een operatief bezoek aan Greenock en Faslane.

Hr. Ms. Karel Doorman kwam op de achtermiddag op de Clyde nabij Greenock ten anker, nadat kort tevoren de liaisonofficier, de loods en de honorair consul te Glasgow, de heer D. L. Kennedy, aan boord waren gekomen.

Terwijl het vlaggeschip werd voorzien van olie, bezocht de Captain-in-charge Clyde, Captain G. D. Pound RN, de smaldeelcommandant. Op de eerste wacht meerden Hr. Ms. Karel Doorman, Hr. Ms. Amsterdam en Hr. Ms. Overijssel langs zij de Princess Pier te Greenock; Hr. Ms. Zeehond en Hr. Ms. Walrus vonden op de eerste platvoet ligplaats in de Britse onderzeebootbasis te Faslane in het Gare Loch. Tijdens het bezoek van het smaldeel aan beide plaatsen werd

grote — ook individuele — gastvrijheid ondervonden van de Britse marine. Gedurende het bezoek waren de gastheren van Hr. Ms. Karel Doorman, Hr. Ms. Amsterdam, Hr. Ms. Overijssel en de onderzeeboten respectievelijk het Royal Naval Air Station Abbotsinch, de staf van Captain-in-charge Clyde, de Royal Naval Reserve te Glasgow, HMS Graham en HMS Maid-stone. De golfclubs van Greenock en Gourock boden gastvrijheid aan alle opvarenden van het smaldeel; de officieren konden tevens gebruik maken van de faciliteiten van de jachtclub in Gourock. Op zaterdagavond 1 juni gaven de gastinrichtingen een cocktailparty voor de officieren van de schepen. Op de lunch, die dag door de smaldeelcommandant aangeboden, zaten aan Captain Pound RN, de commandant van het Royal Naval Air Station Abbotsinch, Captain Cryer RN, de commandant van de Amerikaanse onderzeebootflottielje, gebaseerd op Holy Loch, Captain Bell USN, en de consul met hun echtgenoten.

Zondag 2 juni waren de schepen van het smaldeel gepavoiseerd ter gelegenheid van de jaardag van de kroning van Hare Majesteit Koningin Elizabeth van Engeland. De Britse marine-officieren van de gastinrichtingen met hun dames waren 's avonds aan boord van het vlaggeschip uitgenodigd voor drinks and pot luck; tezelfdertijd waren op het Royal Naval Air Station Abbotsinch 75 Nederlandse schepelingen te gast op een dansavond. De smaldeelcommandant gebruikte die dag, samen met één van zijn commandanten, de lunch aan boord van USS Hunley daartoe uitgenodigd door Captain Bell USN. Op 3 juni, 2e Pinksterdag, brachten de smaldeelcommandant en de commandant van het vlaggeschip de dag door op het buitenhuis van Captain Pound RN. Gedurende het bezoek stelde de Britse marine dagelijks 2 bussen" ter beschikking voor het maken van een bustocht door de opvarenden van het smaldeel. Een voetbalwedstrijd tegen de plaatselijke politie en enige onderlinge wedstrijden werden gespeeld. Van de op 2 dagen geboden gelegenheid tot bezichtiging der oppervlakteschepen werd van bevolkingszijde druk gebruik gemaakt. Het bezoek van het smaldeel viel, begunstigd door mooi weer, bij alle opvarenden bijzonder in de smaak en menigeen zal met genoegen terugdenken aan deze gastvrije Pinksterdagen. Op de platvoet van de 3e juni vertrokken de onderzeeboten uit Faslane naar Londonderry; de oppervlakteschepen volgden op de eerste wacht van Greenock uit. Hr. Ms. Holland, op 1 juni uit Den Helder vertrokken, voegde zich op de honde-wacht van 4 juni bij het smaldeel, waarna gezamenlijk werd opgestoomd naar Dunagree Point.

Na het aan boord nemen van loodsen stoomden de jagers en de onderzeeboten op naar Londonderry, waar op de voormiddag werd gemeerd. Hr. Ms. Karel Doorman kwam op de Foyle River nabij het Ierse plaatsje Mo-ville ten anker. Van 4 tot en met 7 juni volgden de stafofficieren en de command-teams van de schepen een cursus onderzeebootbestrijding bij de Joint Anti-Sub-marine School te Londonderry. Op 7 juni namen de Nederlandse oorlogsschepen deel aan het eerbewijs pavoiseren ter gelegenheid van de officiële verjaardag van Hare Majesteit Koningin Elizabeth van Engeland. De bemanningen van de

Nederlandse schepen kregen gelegenheid om te passagieren zowel op Brits als op Iers gebied. Verschillende bustochten werden georganiseerd.

Maandag 10 juni kozen de schepen van het smaldeel zee, na vóór het ontmeren te hebben deelgenomen aan het eerbewijs vlaggen van top ter gelegenheid van de verjaardag van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Philip. Gedurende de dagen tot en met 13 juni werden oefeningen gehouden in groepsverband, waarbij ook Britse schepen, onderzeeboten en vliegtuigen waren ingedeeld. Van de gelegenheid maakte de smaldeelcommandant gebruik aan de schepen van het smaldeel een werkbezoek te brengen, waarbij Hr. Ms Overijssel aan een varende inspectie werd onderworpen. Vrijdag 14 juni werd te Londonderry een nabespreking over de reeds gehouden oefeningen gehouden, waarna de oefeningen voor de komende week werden besproken.

Zondag 16 juni embarkeerden 3 Wessex-hef schroef vliegtuigen van squadron 819 van de Britse marine aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman. Op de 17e juni vertrokken de schepen weer naar zee om deel te nemen aan een drie dagen durende oefening, genaamd Oceanex. De oefening was een bilaterale oefening, voornamelijk op onderzeebootbestrijdingsgebied; de smaldeelcommandant was belast met het tactische bevel. Donderdag 20 juni ankerde het vlaggeschip wederom ter rede van Moville. De oppervlakteschepen en onderzeeboten keerden, na nog operaties in groepsverband te hebben uitgevoerd, later op de dag naar Londonderry terug. Op 19 juni bleek, dat de commandant van Hr. Ms. Holland aan een acute blindedarmontsteking leed. Het schip werd naar Lissahally nabij Londonderry gedirigeerd om de commandant in het hospitaal aldaar ter behandeling te doen opnemen. Het schip nam op 20 juni alsnog aan de oefeningen in groepsverband deel, waarbij het bevel over het schip door de eerste officier tijdelijk was overgegeven aan de, per vliegtuig uit Nederland gearriveerde, kapitein-luitenant ter zee H. H. van Weelde.

Zaterdag 22 juni vertrokken de schepen van smaldeel 5 uit Londonderry en Moville. Ze stoomden op naar de aanvangspositie in de westelijke toegang tot het Kanaal voor de Navo-oefening Midsummernightsdream. Hr. Ms. Walrus werd op de voormiddag tengevolge van defecten aan de diesels ter reparatie naar Den Helder gedirigeerd, waar het schip op de voormiddag van 25 juni aankwam. Van 24 juni op de voormiddag tot 27 juni op de eerste wacht namen schepen en vliegtuigen van smaldeel 5 deel aan de oefening Midsummernightsdream. Op 24 en 25 juni bracht Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins der Nederlanden in zijn functie van inspecteur-generaal der Koninklijke marine een bezoek aan het smaldeel, waartoe hij, vergezeld van zijn chef van de staf en adjudant, op de voormiddag van 24 juni van het Royal Naval Air Station Culdrose af per S-2A aan boord van het vlaggeschip werd gevlogen. Zijne Koninklijke Hoogheid toonde grote belangstelling voor de aan de gang zijnde multilaterale oefening en de daarmee verband houdende dag- en nachtoperaties met schepen en vliegtuigen. Gastheer tijdens de lunch met een aantal officieren op de eerste dag was de smaldeelcommandant. Die avond deelde Zijne Koninklijke Hoogheid de

gemeenschap van de long-room tijdens het gebruik van het aperitief. Na de lunch op de tweede dag van het bezoek vertrok de Prins wederom per S-2A naar het Royal Naval Air Station Culdrose. De aanwezigheid van Zijne Koninklijke Hoogheid en de belangstelling, die hij aan de dag had gelegd, werden aan boord op hoge prijs gesteld.

Van 25 juni eerste platvoet tot 28 juni achtermiddag bracht de bevelhebber der zeestrijdkrachten, vice-admiraal A. H. J. van der Schatte Olivier, vergezeld van zijn adjudant, een bezoek aan het smaldeel. De admiraal werd eveneens van het Royal Naval Air Station Culdrose af per S-2A aan boord van het vlaggeschip gevlogen en vertrok na afloop van het bezoek per hefschroefvliegtuig naar het vliegveld St. Mawgan. Tenslotte werd op 26 juni 's avonds de marinedirecteur van de Joint Anti-Submarine School Londonderry, Captain D. Mason RN, die tezamen met zijn Royal Air Force collega, Group Captain P. R. Casement, de oefening als Officer Conducting the Exercise leidde, per S-2A van het Royal Naval Air Station Culdrose af aan boord gevlogen om de laatste dag op zee de oefening mede te maken. Op 27 juni kwamen de smaldeel-schepen met die van smaldeel I en de andere aan de oefening deelgenomen hebbende Britse schepen en onderzeeboten, alsmede de Deense onderzeeboot Delfinen, ten anker in de Mounts Bay.

Er werd gelegenheid gegeven tot passagieren te Penzance, doch daarvan werd vanwege de betrekkelijk grote afstand tot de wal en de te geringe sloepgelegenheid slechts weinig gebruik gemaakt. Hr. Ms. Amsterdam vertrok op 28 juni met een defecte schroefas ter reparatie naar Den Helder, waar het schip op zondag 30 juni op de voormiddag meerde. De 3 Britse Wessex-hef schroef vliegtuigen werden van het vliegkampschip gedebarkeerd. Na vrijdag 28 juni daartoe de nodige voorbereidingen te hebben getroffen, werd de nabespreking van de oefening gehouden op de voormiddag van 29 juni, in aanwezigheid van de Britse Commander-in-Chief Home Fleet, Admiral Sir Charles Madden, de Air Officer Commanding 19th group Royal Air Force, Air Vice Marshal S. W. R. Hughes, de convooicommandeur, gepensioneerd commandeur S. den Boeft, alsmede de beide directeurs van de Joint Anti-Submarine School Londonderry, aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman in de achterste hangar gehouden. Admiral Madden was daartoe de avond tevoren reeds per sloep van HMS Yarmouth af op uitnodiging van de smaldeelcommandant aan boord van het vlaggeschip gekomen, waar hij de nacht doorbracht. Des avonds bood de smaldeelcommandant aan Admiral Madden, die tezamen met de commandant der zeemacht in Nederland de Officer Scheduling the Exercise was, een souper aan, waarbij tevens enige Britse marine en Royal Air Force (Coastal Command) officieren aanwezig waren, die als waarnemers de oefeningen aan boord van het vlaggeschip hadden

bijgewoond. Na afloop van de nabespreking bood de smaldeelcommandant een buffetlunch aan, waaraan een 25-tal gasten, waaronder buitenlandse officieren, deelnamen. Op de achtermiddag vertrok Hr. Ms. Zeehond naar Torbay voor oefeningen met smaldeel 1, waarvan zij op 5 juni te Den Helder terugkeerde. Hr. Ms. Holland stoomde naar Greenock, om, na aldaar olie geladen te hebben, snelheidsproeven te doen op de gemeten mijl nabij Arran. Hr. Ms. Karel Doorman debarkeerde de vliegtuigen van squadron 4 en de hefschroefvliegtuigen van squadron 8 op de voormiddag van 1 juli en meerde op de achtermiddag van diezelfde dag in de haven van Den Helder. Hr. Ms. Overijssel was reeds op de voormiddag binnengelopen. Hr. Ms. Holland volgde op 4 juli.